

Stockholms
stad

Läslyftet
Stockholms stad
2015 – 2018

En utvärdering

stockholm.se

Läslýftet Stockholms stad

September 2018

Diarienummer: 1.5.3-6748/2015

Utgivare: Avdelningen för utveckling och samordning

Sammanfattning

Läslyftet Stockholm startade under våren 2015. Det genomförs som ett projekt, pågår fortfarande och avslutas till sommaren 2019. Projektet innebär ett genomförande av den statliga satsningen Läslyftet. I sin utformning påminner det om det tidigare genomförda Matematiklyftet. En skillnad var att Matematiklyftet vände sig enbart till matematiklärare medan Läslyftet vänder sig till alla lärarkategorier, en annan att Matematiklyftet var obligatoriskt och Läslyftet frivilligt, en tredje att Matematiklyftets handledare rekryterades externt medan Läslyftets kommer från den egna skolan.

Utvärderingen som presenteras i denna rapport omfattar perioden från vårterminen 2015 till vårterminen 2018. Utvärderingen har genomförts i samverkan mellan uppföljningsenheten och FoU-enheten på avdelningen för utveckling och samordning (US). Den har bestått av följande delar:

- Två enkätundersökningar till alla i Läslyftet deltagande lärare
- En enkätundersökning till alla i Läslyftet deltagande handledare
- Ett skolbesök på elva skolor med lärarintervjuer och lektionsobservationer
- Ett uppföljande skolbesök på samma skolor med lärarintervjuer och intervjuer med elever på högstadiet och gymnasieskolan
- Intervjuer med handledarna på samma elva skolor
- Intervjuer i två omgångar med rektorerna på samma elva skolor
- Intervjuer med tre grundskolechefer, grundskoledirektören och gymnasiedirektören

Separat har dessutom en forskningsstudie genomförts på två skolor, som inte deltagit i övriga utvärderingsinsatser, förutom enkätundersökningarna. Forskarna som har genomfört den studien har också gett stöd åt uppföljningsenheten och FoU-enheten i utformandet av utvärderingsinsatsen.

Projektet Läslyftet Stockholm har två effektmål:

- A. Elever vars lärare deltagit i Läslyftet ökar sin läsförståelse och skrivförmåga.
- B. Undervisnings- och fortbildningskulturen förändras hos de lärare som deltagit i Läslyftet.

Med utgångspunkt i effektmålen skapades en programteori för projektet. Denna programteori redovisas i bilaga 1.

I programteorin synliggjordes de olika insatserna i projektet samt de förutsättningar som utifrån projektmålen framstod som avgörande.

Effektmål A, att eleverna ska öka sin läsförståelse och skrivförmåga har inte utvärderats. Fokus har i stället legat på att med hjälp av programteorin utvärdera effektmål B, att undervisnings- och fortbildningskulturen förändras hos de lärare som deltagit i Läslyftet. Detta mål är alltså uppdelat i två beståndsdelar, dels förändring av undervisningskulturen, dels förändring av fortbildningskulturen.

Målsättningen att förändra undervisningskulturen är i projektet uppdelad i dessa delmål:

- Deltagande lärare tillägnar sig ökad kunskap om språkutvecklande arbetssätt som bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.
- Deltagande lärare har kompetens att bedöma vikten av språk-, läs- och skrivutveckling i det egna ämnet.
- Deltagande lärare prövar systematiskt ett språkutvecklande arbetssätt som bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.
- Deltagande lärare integrerar ett språkutvecklande arbetssätt i sin undervisning vilket bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.

När det gäller målsättningen att *förändra undervisningskulturen* visar utvärderingen att Läslyftet tycks ha bidragit till:

- en större förståelse och en ökad medvetenhet kring vikten av att arbeta språkutvecklande med *alla* elever i *alla* ämnen
- en ökad vilja att pröva nya arbetssätt
- en större ”palett av verktyg” för lärarna att använda i det språkutvecklande arbetet
- en ökad medvetenhet kring vikten av att använda ämnesspecifika ord och begrepp
- en ökad förståelse kring hur olika arbetssätt bidrar till att elever lär sig fler begrepp och att de ”fastnar” på ett annat sätt än före Läslyftet
- att engagemanget för läs-, skriv- och språkutveckling har stärkts

Utvärderingsresultaten är huvudsakligen positiva. Bland de ganska få negativa svaren finns dessa:

- Vissa uppgifter har inte varit utmanande nog

- På vissa av skolorna var det åtminstone några lärare som menade att det inte var så mycket som var nytt för dem i Läslyftet, och att den tid som investerats därför inte fått tillräckligt ”god utväxling”.

Dessa slutsatser är i första hand hämtade från enkäter och intervjuer med lärare, men i huvudsak, åtminstone beträffande de positiva, stöds de av de intervjuade eleverna och av lektionsobservationer.

Målsättningen att förändra fortbildningskulturen är i projektet uppdelad i dessa delmål:

- Lärarnas (de som deltagit i Läslyftet) samarbete och reflektion gällande språkutvecklande undervisning såväl inom a) samma ämne som över b) ämnesgränserna ökar.
- Lärarnas (de som deltagit i Läslyftet) samarbete och reflektion gällande språkutvecklande undervisning såväl inom a) samma ämne som över b) ämnesgränserna fortlever efter avslutat projekt.
- Deltagande rektorer tillägnar sig ökad kunskap/har tillräcklig kunskap om vikten av ett språkutvecklande arbetsätt.

När det gäller målsättningen att *förändra fortbildningskulturen* visar utvärderingen att Läslyftet tycks ha bidragit till att:

- samarbete och pedagogiska diskussioner har gynnats
 - dels av att det har funnits avsatt tid
 - dels av att insatsen har pågått under en längre tidsperiod
- samarbetet över årskurs- och stadiegränser har stärkts
- utveckling av undervisningen tillsammans med kollegor har upplevts som meningsfullt
- ett gemensamt språk har utvecklats mellan lärare
- engagemanget för kollegialt samarbete har stärkts

Bland de negativa utvärderingsresultaten gällande förändrad fortbildningskultur finns dessa:

- På en del skolor sa lärarna att det är osäkert om sättet att arbeta som användes under Läslyftet kommer att leva kvar.
- På vissa skolor sa lärarna också att de försöker samplanera men de upplever att det är svårt att finna tid för det.

Även dessa slutsatser bygger huvudsakligen på enkäter och intervjuer med lärare men styrks av intervjuerna med rektorer.

Utvärderingen är mer entydigt positiv när det gäller ökade kunskaper för de individuella lärarna än för utveckling av en förändrad fortbildningskultur.

Mest positiva är de lärare som har lagt mest tid på Läslyftet. Särskilt värdefullt tycks Läslyftet ha varit för lärare med kort tid i yrket och för lärare som upplever sig ha fått lite kunskap om läs-, skriv- och språkutveckling i sin grundutbildning. Samtidigt är lärarna i praktiskt-estetiska ämnen minst nöjda med Läslyftet, vilket tyder på att det sistnämnda främst kan gälla klasslärare.

Det finns med utgångspunkt i utvärderingen goda skäl att hysa uppfattningen att Läslyftet i hög grad har bidragit till att höja kompetensnivån bland deltagande lärare när det gäller läsundervisning, skrivundervisning och övrig språkutvecklande undervisning.

Det är också i stort sett entydigt i utvärderingen att bidragande orsaker till detta har varit upplägget av Läslyftet. Handedarnas höga kompetensnivå framhålls av många lärare och rektorer och handledarna själva anser nästan enhälligt att handledarutbildningen har hållit hög klass.

Arbetsättet på skolorna med fokus på kollegialt lärande anses också genomgående ha varit stimulerande och utvecklande. Samtidigt uttrycks av många farhågor att detta arbetsätt inte kommer att leva kvar på skolan när Läslyftet har avslutats, trots att de flesta anser att det är önskvärt att så blir fallet. Det skulle också förmodligen innebära att den fortbildningskultur som har skapats under Läslyftet inte lever kvar efter projektet.

Bland de faktorer som kan åstadkomma denna negativa utveckling finns att tiden för arbetet med Läslyftet har byggts på statlig finansiering som nu försvinner, att nya utvecklingsprojekt med andra behov tränger undan den skapade organisationen och att det på skolan inte finns någon tydligt etablerad utvecklingsorganisation.

Det förefaller som om skolor som har etablerat en utvecklingsorganisation parallellt med en stabil grundorganisation, bland annat genom att ha tilldelat förstelärare tydliga utvecklingsuppdrag, är de skolor som på lång sikt kommer att kunna omsätta utvecklingsinsatserna i Läslyftet i tydliga effekter. Det gäller både i bibehållandet av förvärvade kunskaper som leder till förbättrad undervisning i Läslyftets kärnområde, som i sin tur leder till förbättrad läsförståelse och skrivförmåga hos eleverna, och i utvecklandet av en samarbetskultur som leder till fortsatt lärande hos lärarna.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning – om Läsliftet i Stockholm.....	8
Utvärderingen och dess metodik	9
Lärarna	12
Skolbesök.....	12
Enkätundersökningar	15
Handledarna.....	18
Intervjuer	18
Enkätundersökning	19
Eleverna	22
Rektorerna och andra chefer	23

Inledning – om Läslyftet i Stockholm

Läslyftet Stockholm är ett projekt som utformades på utbildningsförvaltningen under våren 2015. Syftet var att genomföra den statliga satsningen Läslyftet i Stockholms kommunala skolor. Projektet tog avstamp i tidigare erfarenheter från Matematiklyftet Stockholm med ett par avgörande skillnader. Matematiklyftet vände sig enbart till matematiklärare medan målgruppen i Läslyftet utgjordes av samtliga lärarkategorier. Matematiklyftet var obligatoriskt i två år medan deltagande i Läslyftet var frivilligt. Slutligen var handledarna i Matematiklyftets första år rekryterade externt medan handledarna i Läslyftet utgjordes av lärare på den egna skolan.

Projektet Läslyftet Stockholm startade vårterminen 2015 och avsikten var att det skulle pågå fram till och med vårterminen 2018 då Skolverkets satsning skulle avslutas. Nya statsbidrag tillkom dock vilket innebär att skolor även kunde söka bidrag för Läslyftet 2018/2019. Projektet har därför förlängts på motsvarande sätt. Bland Stockholms kommunala skolor har dock antalet deltagande skolor minskat i relation till de första tre åren.

Det har av olika skäl varit betydligt större deltagande i Läslyftet bland grundskolor än bland gymnasieskolor. På grundskolor har det också varit vanligt att hela skolor har deltagit, medan deltagandet på gymnasieskolor har gällt grupper av lärare.

Initialt var intresset för Läslyftet omfattande och Skolverket fick därför svårt att erbjuda en handledarutbildning till lärarna i de kommunala skolorna i Stockholm. Genom ett samarbete mellan FoU-enheten på avdelningen för utveckling och samordning (US) och Skolverket skapades därför en speciell handledarutbildning för Stockholms stads lärare. Utbildningen genomfördes i samverkan med Skolverket. Omkring 180 handledare i grund- och gymnasieskolan utbildades. Utbildningen bidrog till att såväl deltagarna i utbildningen som skolledare och lärare på skolorna uppfattade att handledarna kom att ha god kompetens. Varje handledare ansvarade för en grupp med omkring tio lärare vilket innebär att Läslyftet Stockholm nådde ut till cirka 1800 lärare i Stockholms Stad trots att deltagandet inte var obligatoriskt.

Utvärderingen och dess metodik

Projektets omfattning i kombination med erfarenheter från tidigare statliga satsningar som Matematiklyftet, utgjorde grunden för utbildningsförvaltningens intresse för en genomgripande utvärdering av projektet. Olika möjliga sätt att göra det diskuterades under ett analysseminarium med deltagare från olika avdelningar på central förvaltning tillsammans med inbjudna externa aktörer från Ifous, Ramböll och Linköpings universitet.

Deltagarna i seminariet uttryckte att såväl ledning som lärare och elever borde omfattas av utvärderingen. Man menade också att det inte räckte med att undersöka hur pass nöjda ledare och deltagare varit med projektet utan även undersöka andra resultat i relation till undervisning och lärande. Beslut fattades också om att uppföljningen skulle begränsas till skolor som deltog i Läsllyftet 2016/2017.

En samverkansmodell designades och avdelningen för utveckling och samordning (US) tillsammans med forskare med koppling till Linköpings universitet fick av projektets styrgrupp i uppdrag att utvärdera projektets måluppfyllelse samt i anslutning till detta genomföra en forskningsinsats. Uppföljningsenheten på US fick i uppdrag att genomföra utvärderingen med stöd av FoU-enheten på samma avdelning. Forskarna skulle ge stöd i utformningen av utvärderingsdesignen. Det skapades en särskild uppföljningsgrupp för att planera och genomföra utvärderingen.

Uppföljningsgruppens arbete inleddes i augusti 2016. Syftet var att så långt möjligt utvärdera uppfyllandet av projektets mål, särskilt effektmålen. Forskarna i gruppen skapade en modell för en forskningsstudie där två skolor valde att delta. Uppföljningsenhetens grundskoleutvärderare, gymnasieutvärderare och analytiker ansvarade för att genomföra skolbesök på elva utvalda skolor och utforma enkäter till alla deltagande lärare samt till alla handledare. En medarbetare på FoU-enheten ansvarade för att intervjua rektorerna på samma elva skolor som besöktes samt några chefer på central förvaltning. Denna del av utvärderingen kombinerades med att hon skrev en masteruppsats om rektorernas ledarskap i relation till statliga satsningar med Läsllyftet som exempel.

Designen av utvärderingen skapades i hög utsträckning i samverkan med forskarna. Processerna kring detta bidrog också till en intern lärprocess med ny kunskap inför framtida möjligheter att skapa hållbara strukturer för olika aspekter av skolutveckling.

Med utgångspunkt från tolkningar och omtolkningar av effektmålen tog gruppen i fem workshops fram en programteori för projektet. Denna programteori redovisas i bilaga 1.

I programteorin synliggjordes de olika insatserna i projektet samt de förutsättningar som utifrån projektmålen framstod som avgörande.

Programteorin utgick från effektmålen för projektet som var dessa:

- A. Elever vars lärare deltagit i Läslyftet ökar sin läsförståelse och skrivförmåga.
- B. Undervisnings- och fortbildningskulturen förändras hos de lärare som deltagit i Läslyftet.

Effektmål B delades upp i dessa delmål:

1. Deltagande lärare tillägnar sig ökad kunskap om språkutvecklande arbetssätt som bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.
2. Deltagande lärare har kompetens att bedöma vikten av språk-, läs- och skrivutveckling i det egna ämnet.
3. Deltagande lärare prövar systematiskt ett språkutvecklande arbetssätt som bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.
4. Deltagande lärare integrerar ett språkutvecklande arbetssätt i sin undervisning vilket bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.
5. Lärarnas (de som deltagit i Läslyftet) samarbete och reflektion gällande språkutvecklande undervisning såväl inom a) samma ämne som över b) ämnesgränserna ökar.
6. Lärarnas (de som deltagit i Läslyftet) samarbete och reflektion gällande språkutvecklande undervisning såväl inom a) samma ämne som över b) ämnesgränserna fortlever efter avslutat projekt.
7. Deltagande rektorer tillägnar sig ökad kunskap/har tillräcklig kunskap om vikten av ett språkutvecklande arbetssätt.

Förutom effektmålen fanns ett antal projektmål av huvudsakligen praktisk karaktär. De följdes upp i utvärderingsinsatsen, men de uppföljningarna redovisas inte i denna rapport, som koncentreras på effektmål B: *Undervisnings- och fortbildningskulturen förändras hos de lärare som deltagit i Läslyftet*, inklusive dess sju delmål.

Delmål 7 är egentligen inte kongruent med effektmål B, eftersom detta handlar lärare medan delmål 7 handlar om rektorer. I efterhand kan man kanske konstatera att effektmål B borde ha haft en annan

lydelse: *Undervisnings- och fortbildningskulturen förändras hos de lärare och rektorer som deltagit i Läslyftet.*

I projektplanen ingår också några förutsättningar för att lyckas med projektet. En av dessa förutsättningar lyder: *Deltagande rektorer integrerar projektet eller liknande i respektive skolors verksamhet, d.v.s. ger förutsättningar för att lärare kan fortsätta utveckla ett språkutvecklande arbetssätt.*

Även denna förutsättning har utgjort grund för utvärderingen.

Däremot ingick inte effektmål A i utvärderingen. Det har inte funnits tillgängliga mätmetoder för att undersöka om eleverna vars lärare har deltagit i Läslyftet har lärt sig mer än vad de skulle ha gjort om lärarna inte deltagit i Läslyftet.

Några chefer på central förvaltning intervjuades som en del i utvärderingen. Utgångspunkten för de intervjuerna var att på ett övergripande plan undersöka hur de uppfattade att Läslyftet har bidragit till utveckling av de deltagande skolorna och av utbildningsförvaltningen som skolsystem.

Skolbesök med lärarintervjuer och lektionsobservationer genomfördes i januari 2017 på elva skolor som valdes ut på grundval av antalet deltagande lärare samt att de hade karriärlärare som handledare. Det sistnämnda var ett urvalskriterium med anledning av att det fanns en ambition att relatera denna utvärdering till en tidigare genomförd utvärdering av karriärlärarreformen.

I maj 2017 intervjuades handledarna på samma elva skolor. I februari 2018 gjordes ett tredje skolbesök på samma skolor. Då intervjuades lärare, handledare och dessutom, på högstadie- och gymnasieskolor, även elever.

Utifrån programteorin och de ovan redovisade målen konstruerades en enkätundersökning till samtliga deltagande lärare i projektet (läsåret 2016/2017). Den genomfördes först under hösten 2016 och en andra gång våren 2017.

På motsvarande sätt genomfördes en enkätundersökning till alla handledare våren 2018.

Intervjuer med rektorerna på de elva utvalda skolorna gjordes två gånger, under våren 2017 och våren 2018. Under våren 2018

gjordes dessutom intervjuer med fyra grundskolechefer samt med grundskoledirektören och gymnasiedirektören.

Lärarna

Skolbesök

Elva skolor valdes ut för att besökas, åtta grundskolor och tre gymnasieskolor. På vissa av skolorna deltog alla lärare i Läslyftet, på vissa en stor del av lärarna och på vissa bara en mindre del av lärarna.

Det första besöket ägde rum i januari 2017. Utvärderargruppen på varje skola bestod av två eller tre personer. De intervjuade lärare som deltog i Läslyftet. En del intervjuer genomfördes i små grupper, en del gjordes individuellt. De observerade också lektioner. Till dessa observationer skapades ett observationsschema med kriterier som utgick från delmålen till effektmål B.

Ett uppföljande skolbesök genomfördes på samma skolor i februari 2018. Då intervjuades i huvudsak samma lärare som året innan. Däremot gjordes inga lektionsobservationer. I stället intervjuades elever i högstadiet och gymnasieskolan. Även de intervjuerna hade huvudsakligen sin utgångspunkt i effektmål B med delmål. Resultatet av de intervjuerna presenteras i avsnittet Eleverna.

Resultaten från lärarintervjuerna presenteras nedan med utgångspunkt i de olika delmålen.

Resultat

Delmål: *Deltagande lärare tillägnar sig ökad kunskap om språkutvecklande arbetsätt som bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.*

Positivt

Många lärare ansåg att Läslyftet har gett lärarna en större ”palett av verktyg” att använda i det språkutvecklande arbetet. Det har också lett till att de väljer texter med större omsorg.

På många av skolorna ansåg lärarna att Läslyftet har bidragit till ett utvecklande av ett gemensamt språk på skolan, oavsett vilka ämnen man undervisar i.

Negativt

På vissa av skolorna var det åtminstone några lärare som menade att det inte var så mycket som var nytt för dem i Läslyftet, och att den tid som investerats därför inte fått tillräckligt ”god utväxling”.

Delmål: *Deltagande lärare har kompetens att bedöma vikten av språk-, läs- och skrivutveckling i det egna ämnet.*

Positivt

På flera skolor uttryckte lärarna att det i och med Läslyftet har blivit en ökad medvetenhet kring vikten av att arbeta läs- och skrivutvecklande med alla elever, även med de elever som är födda i Sverige.

Många lärare uttryckte att Läslyftet gett dem en större förståelse för att de måste arbeta mer med språk och begrepp; att elever inte alltid direkt förstår allt man tror att de förstår, utan att mer stöttning kan behövas i det språkutvecklande arbetet.

Negativt

Vissa lärare efterlyste kompetensutveckling när det gäller digitala hjälpmedel, t.ex. hur man kan stötta och träna eleverna att använda inläsningstjänst eller andra hjälpmedel.

Delmål: *Deltagande lärare prövar systematiskt ett språk-utvecklande arbetssätt som bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.*

Positivt

Många lärare kunde ge flera exempel på hur de genom Läslyftet utvecklat nya arbetssätt i sina ämnen, till exempel att de anammat olika tips för att höja läslusten hos eleverna.

Det var vanligt att lärare uttryckte att de har sett att de olika arbetssätten bidrar till att eleverna lär sig flera begrepp och att dessa ”fastnar” på ett helt annat sätt än tidigare. Eleverna har enligt dessa lärare också fått kunskap kring hur de ska bygga upp en text och de har också blivit mer medvetna om vikten av att förstå begrepp och veta hur man ska skriva olika texter.

Delmål: *Deltagande lärare integrerar ett språkutvecklande arbetssätt i sin undervisning vilket bygger på a) vetenskaplig grund och b) beprövad erfarenhet.*

Positivt

Många lärare uttryckte att det har blivit vanligare att man på skolan använder aktivt ämnesspecifika ord och begrepp. Förståelsen för språket har ökat.

Det uttrycktes på flera skolor att det nu i högre utsträckning är allas ansvar att hantera elever som har svårigheter med att läsa och skriva; det är inte bara svensklärarnas ansvar som det var tidigare.

Neutralt

På många skolor uttrycktes att vilken modul man har använt sig av i hög grad har varit avgörande för inom vilka områden den ökade medvetenheten har utvecklats.

Delmål: Lärarnas (de som deltagit i Läslyftet) samarbete och reflektion gällande språkutvecklande undervisning såväl inom a) samma ämne som över b) ämnesgränserna ökar.

Positivt

På en del skolor tog lärarna upp att Läslyftet har bidragit till att lärare som kommit ut med examen utan läsinläring har gynnats av att möta kollegor som kan och hjälper dem att få upp ögonen för detta.

Det var vanligt att lärarna uttryckte att det var positivt och viktigt att få möjlighet att diskutera pedagogiska frågor tillsammans med de närmaste kollegorna.

Neutralt

Flera lärare menade att det ämnesövergripande samarbetet även inom och efter Läslyftet skiljer sig åt mellan stadierna. Det förekommer mer frekvent i de lägre årskurserna.

Delmål: Lärarnas (de som deltagit i Läslyftet) samarbete och reflektion gällande språkutvecklande undervisning såväl inom a) samma ämne som över b) ämnesgränserna fortlever efter avslutat projekt.

Många lärare uttryckte att de var förtjusta i modellen och arbetssättet som användes vid Läslyftet. De var också väldigt nöjda med sina handledare. De sa bland annat att det märktes att handledarna var väl förberedda inför deras träffar.

Några lärare uttryckte att det skulle vara väldigt bra om all kompetensutveckling gjordes så här. De uttryckte det som att ”det är bra att bli lite tvungen ibland”.

En stor fördel med Läslyftet upplevdes av många lärare vara att det på skolan funnits tid avsatt för studieövergripande pedagogisk reflektion. Det har varit viktigt att ”grotta ner sig” i pedagogiska frågor, tid man sällan annars tar sig.

Flera lärare sa att det studieövergripande arbetet upplevts som mycket givande och inspirerande; det har gett lärarna större insyn i hur man kan arbeta med språkutvecklande arbetsätt över tid, och hur man kan länka samman de olika stadierna.

På några skolor uttryckte lärarna att samtalet om lektionsinnehållet lever kvar, Skolverkets bedömningsstöd går hand i hand, bedömningsstödet hjälper till med skrivandet.

Neutralt

En del lärare framhöll att den kanske viktigaste aspekten i Läslyftet liksom i allt utvecklingsarbete är att skolledningen är engagerad och ger goda förutsättningar för kompetensutvecklingsinsatsen.

Negativt

På en del skolor sa lärarna att det är osäkert om sättet att arbeta som användes under Läslyftet kommer att leva kvar.

På vissa skolor sa lärarna också att de försöker samplanera men de upplever att det är svårt att finna tid för det.

Enkätundersökningar

Den första enkäten till lärarna som deltog i Läslyftet, ungefär 850 stycken, genomfördes under höstterminen 2016 (i november och december). Den besvarades av 518 lärare, en svarsfrekvens på 61 procent.

Den andra enkäten till samma lärare som deltog i Läslyftet, genomfördes under maj och juni 2017. Den besvarades av 386 lärare, 45 procent svarsfrekvens. 76 procent av de svarande lärarna undervisade i grundskolan, 17 procent i gymnasieskolan, 5 procent i grundsär- eller gymnasiesärskolan och 2 procent var bibliotekarier. Dessa enkäter besvarades inte av de lärare som var handledare i Läslyftet; de fick en egen enkät.

Huvudsakliga slutsatser från lärarenkäten hösten 2016

- Skrivande och läsning förekom i mindre utsträckning hos lärare som inte undervisade i något språkämne.

- Skrivande av provsvar/läxförhör och arbetsprocesser förekom i mindre utsträckning på de lägre årskurserna i grundskolan (upp till årskurs 3) jämfört med de högre årskurserna i grundskolan och gymnasieskolan. Däremot var det vanligare med skrivande av skönlitterära texter i de lägre årskurserna i grundskolan.
- Läsning av faktatexter var minst vanliga upp till årskurs 3 på grundskolan. Digitala texter var vanligast i gymnasieskolan, men det finns ingen större skillnad utifrån årskurs i grundskolan. Dock var det en mindre grad av explicit undervisning upp till årskurs 3 i grundskolan. Läsning av skönlitterära texter var däremot vanligast upp till årskurs 3 på grundskolan och blev mindre vanligt ju äldre eleverna var.
- På frågan vad Läslyftet bidragit med inom olika områden fanns i allmänhet positiva uppfattningar. Framförallt fanns det sådana om lärarnas individuella utveckling, såsom ökad kunskap, fler undervisningsmetoder och en ökad medvetenhet om läs-, skriv- och språkutveckling. Även det pedagogiska samtalet på skolan hade fördjupats och det fanns ett ökat engagemang för kollegialt samarbete. Däremot, även om de positiva uppfattningarna övervägde, så var effekterna på samarbetet mellan lärarna, ämnes- och stadievis, inte lika tydliga.
- Lärare på gymnasieskolan var generellt sett något mer positiva jämfört med lärare på grundskolan. Vidare var grundskolans lärare som inte undervisade i något språkämne något mindre positiva än lärare på grundskolan som undervisade i något språkämne.
- En klar majoritet (71 procent) av de svarande angav att Läslyftet varit relevant för de ämnen de undervisade i. Dock uppfattades det som något mindre relevant för lärare som inte undervisade i något språkämne och lärare i praktiskt-estetiska ämnen. I fritextsvaren var det främst lärare i förskoleklass, matematik, praktiskt-estetiska ämnen och moderna språk som angav att Läslyftet inte var relevant.
- Generellt sett var de lärare som arbetat i störst utsträckning med Läslyftet mer positivt inställda och tyckte det var mer relevant än de som deltagit i mindre utsträckning.

Huvudsakliga slutsatser från lärarenkäten våren 2017

- En klar majoritet (76 procent) av de svarande angav att Läslyftet varit relevant för de ämnen de undervisade i. Dock uppfattades det som något mindre relevant för lärare som inte undervisade i något språkämne och lärare i praktiskt-

estetiska ämnen. Lärare med kort erfarenhet av läraryrket (0–5 år) uppfattade Läslyftet som mer relevant än lärare med längre erfarenhet.

- I utformningen av arbetet med Läslyftet uppgav lärarna i relativt stor utsträckning att de haft möjligheter att påverka vilka moduler de hade arbetat med. Däremot hade möjligheterna att påverka vilka lärare som deltagit i Läslyftet, hur handledargrupperna har satts ihop och vem som varit handledare för grupperna inte funnits.
- På frågan vad Läslyftet bidragit med inom olika områden fanns positiva uppfattningar. Framförallt uppgav lärarna att det bidragit till deras individuella utveckling, såsom ökade kunskaper, fler undervisningsmetoder och ett ökat engagemang för läs-, skriv- och språkutveckling.
- Det fanns också positiva uppfattningar om att Läslyftet fördjupat diskussionen kring pedagogiska och/eller didaktiska frågor på skolan och det hade också stärkt samarbetet mellan lärare i olika ämnen. Men det hade i mer begränsad utsträckning stärkt samarbeten på skolan såsom mellan lärare på olika stadier och mellan lärare och bibliotekarier.
- Det fanns ett positivt samband, och troligen också en påverkan, mellan i vilken utsträckning lärarna hade haft möjlighet att påverka vilka moduler de hade arbetat med och de effekter Läslyftet hade individuellt för lärarna och för samarbetet på skolan.
- Det fanns också ett mycket starkt stöd bland lärarna för att Läslyftets beståndsdelar, d.v.s. arbetet med språk, läs- och skrivdidaktik bör fortsätta på skolan och att undervisningen fortsätter utvecklas i samarbete mellan kollegor på skolan.
- Precis som i föregående enkät angavs läsning vanligare jämfört med skrivande i undervisningen. Skrivande och läsning förekom i mindre utsträckning hos lärare som inte undervisar i något språkämne.
- Den största förändringen i svaren jämfört med den tidigare enkäten om formerna för skrivning och läsning var att läsningen av digitala texter förekom i större omfattning. Dessutom hade samtliga metoder för att läsa digitala texter ökat. Även metoderna för läsning av faktatexter hade ökat. För båda dessa lästyper var ökningen av att diskutera förhållandet mellan bild och text den tydligaste.

Handledarna

Intervjuer

Positivt

När det gäller fortbildningskulturen på skolan uppgav flera handledare att de visserligen haft samarbetsformer för ämnen på skolan sedan tidigare men att Läslyftet inneburit mer samarbete över årskurs- och stadiegränserna.

På en skola uttryckte handledarna sig så här, vilket ligger nära vad som sas på andra skolor: ”Vi har hjälp av att vi har skapat ett gemensamt språk, en gemensam plattform. Samarbetskulturen har stärkts. Det finns en samsyn kring det – som nu är förankrad; det finns nu en modell som alla bottnar i.”

En vanlig uppfattning var att Läslyftet blev en konkretisering för alla, man kände igen språkpolycyn, fick syn på teorin för vad man gör praktiskt, arbetssättet implementerades i praktiken.

På en skola uttryckte handledarna att skolan hade kollegiala samtal redan innan Läslyftet, men i mindre (icke årskursövergripande) grupper, och inte lika välstrukturerat som nu.

Alla handledare uppfattade att handledarutbildningen var väldigt bra. Det önskades dock möjlighet till något slags uppföljning eller ”uppfärschning” så att man inte faller tillbaka i gamla hjulspår.

Många handledare framförde att den tydliga strukturen var en viktig framgångsfaktor. ”Bra att det var uppstyrt, att det fanns tydliga ramar och rutiner och att det fanns texter att utgå från”.

På flera skolor sa handledarna på olika sätt att det har funnits en vision på skolan om att Läslyftet är viktigt och prioriterat, och detta har förmedlats tydligt av skolledningen.

Neutralt

På en skola hade handledare och skolledning haft vissa diskussioner kring framtida utvecklingsarbeten, som t.ex. det framtida digitala utvecklingsarbetet. Handledarna ville gärna se att detta sker i ett format som liknar Läslyftet – ett ”digitalt lyft”. De hade gärna önskat någon form av fortsatta handledarträffar även om Läslyftet rullar på och de som handledare är inkörda i processerna.

På en skola sa handledarna att det redan fanns en fortbildningskultur på skolan via Matematiklyftet, men hur den tillämpas ser olika ut på skolan.

Negativt

På en skola var handledarna besvikna över att det inte blev något fortsatt Läslyft på skolan under detta läsår. De redogjorde för att tanken var att skolan skulle ha fortsatt men menade att det föll på att skolledningen inte prioriterade det. De gav dock exempel på hur grupperingar bildats med forum för kollegialt lärande.

En skola: ”Skolledningen var tidigare tydlig med att möten skulle ske varje vecka, men nu är inställningen från skolledningens sida lite ’slappare’”. Handledarnas hypotes var att detta delvis beror på att Läslyftet tidigare var något av ett nyhetens behag, men också att den första modulen av lärarna upplevdes som mer givande.

På en skola ansåg handledarna att uppgifterna inte varit nog utmanande. De hade förväntat sig mer kompetensutveckling av ny forskning i ämnet.

En skola: En utmaning för skolan enligt handledarna var att projektet inte fullt ut varit förankrat. Det ledde bland annat till onödiga diskussioner och ifrågasättanden i vissa grupperingar, bland lärare som inte förberetts och informerats om projektet i tillräcklig utsträckning.

Enkätundersökning

Enkäten genomfördes i maj 2018 och riktade sig till dem som genomgick handledarutbildningen läsåret 2016/2017. Totalt gick enkäten ut till 79 handledare och den besvarades av 54 stycken, vilket ger en svarsprocent på 68 procent.

Av de svarande är en överväldigande majoritet kvinnor (87 procent), och något fler än hälften av de svarande är förstelärare (57 procent). 78 procent arbetar inom grundskolan och 22 procent inom gymnasieskolan. Av handledarna i grundskolan undervisar 56 procent upp till årskurs 6 och resterande 44 procent upp till årskurs 9.

Två tredjedelar av handledarna (67 procent) har mer än 15 års erfarenhet av läraryrket. Ingen har mindre än 6 års erfarenhet. Nästan samtliga av lärarna undervisar i svenska (89 procent), men det kan ske i olika kombinationer och det går inte att säga hur stor

utsträckning tidsmässigt de undervisar i svenska. De som inte undervisar i svenska är antingen modersmåslärare eller specialpedagoger.

En del av frågorna i enkäten är kopplade till vad som sker på skolan snarare än det som är handledarnas erfarenheter i deras handledningsgrupper. Det är frågorna om hur många som deltagit i Läslyftet på en skola, om Läslyftet fortfarande pågår på skolan, på vilket sätt skolledningen gett fortsatt stöd till att utveckla skolans arbete kring läs-, skriv- och språkutveckling och om det finns någon fortsatt plan på skolan för hur de ska arbeta med läs-, skriv och språkutveckling efter Läslyftet.

Vid en kontroll visar det sig att handledare på samma skolor i stor utsträckning har olika uppfattningar i dessa mer skolrelaterade frågor. Undantaget är frågan om det på skolan finns någon plan för den fortsatta utvecklingen av läs-, skriv- och språkutveckling där det bara finns mindre avvikelser. Eftersom det är såpass stora skillnader i de enskilda lärarnas svar på samma skola på frågor som är kopplade till skolan så indikerar det att de har olika uppfattningar i frågan. De olika uppfattningarna kan bero på olika tolkningar av situationen, att det ser olika ut på skolan eller att de tolkat frågorna på olika sätt.

Uppfattningar om Läslyftet

I enkäten fick handledarna ta ställning till ett antal påståenden, som kan delas in i tre grupper, om hur Läslyftet uppfattats och påverkat arbetet på skolan. De tre områdena är:

- 1) Om behovet av Läslyftet på skolan och övergripande uppfattningar.
- 2) Om hur Läslyftet påverkat undervisningen och förutsättningarna för undervisningen på skolan.
- 3) Om hur Läslyftet påverkat fortbildningskulturen på skolan

För samtliga frågor finns det en tydlig nöjdhet med Läslyftet och en tydlig påverkan på undervisningen och fortbildningskulturen. Generellt sett är det området om undervisningen på skolan som får de mest positiva svaren. Den fråga där handledarna är mest positiva är att arbetsformen som använts i Läslyftet är ett bra sätt att arbeta på. De områden som är kopplade till skolans fortbildningskultur är de där svaren är minst positiva. En allmän trend i svaren är att förstelärarna är mer positiva i sina svar jämfört med lärarna som har en annan tjänst.

Hur har skolledningen använt handledarna?

I enkäten har också ställts frågor om hur handledarna använts på skolan. 68 procent har svarat att de har använts i mycket hög eller ganska hög utsträckning. Något mer än 50 procent har svarat att skolledningen gett fortsatt stöd kring arbetet med språkutveckling till handledarna, men 25 procent uppger att det skett i mycket liten utsträckning.

Det finns skillnader i handledarnas svar utifrån vilken tjänst de har. 84 procent av de handledare som är förstelärare uppger att skolledningen har använt handledarnas kompetens i mycket eller ganska stor utsträckning; motsvarande andel hos handledarna som inte är förstelärare är 48 procent.

Det är ännu större skillnader mellan handledarna utifrån tjänst i vilken utsträckning skolledningen gett dem fortsatt stöd att utveckla skolans arbete kring läs-, skriv- och språkutveckling. Två tredjedelar av dem som är förstelärare anger i mycket eller ganska stor utsträckning. Av handledarna som inte är förstelärare är motsvarande andel 31 procent, och 46 procent har angett i mycket liten utsträckning.

Den fortsatta utvecklingen på skolan

Enkäten innehöll också frågor om hur skolledningen har gett stöd till den fortsatta utvecklingen på skolan för läs-, skriv- och språkutveckling. Här kunde handledarna kryssa i flera alternativ. För de svarande som angett att skolan inte längre är med i Läslyftet så är det en mindre andel som anger att skolorna har avsatt konferenstid och prioriterar läs-, skriv- och språkutveckling på skolan jämfört med samtliga skolor och därmed också med dem som fortsatt arbetar med Läslyftet.

Frågan hade också ett fritextalternativ där de svarande har kunnat beskriva annat stöd. Sex av de svarande har valt denna ruta. Hälften av svaren indikerar att skolledningen inte har gett särskilt stort stöd, utan snarare att handledarna på egen hand har fått ta ansvar för den fortsatta utvecklingen på skolan.

En fråga handlar om i vilken utsträckning det finns en plan på skolan för hur den ska fortsätta arbetet med läs-, skriv- och språkutveckling efter Läslyftet. På 12 procent av skolorna (totalt 24 stycken) anges att det finns det en tydlig plan. 46 procent svarar att det finns en plan men att den inte är så tydlig. På 42 procent av skolorna finns det inte någon plan.

Sammanfattning

Det är tydligt att det bland handledarna finns positiva uppfattningar om vad Läsllyftet bidragit med framförallt gällande undervisningskulturen, men även för fortbildningskulturen på skolan. Det som också är mycket uppskattat är arbetsformen som använts i Läsllyftet. Däremot finns det vissa tveksamheter kring förutsättningarna för de långsiktiga effekterna av Läsllyftet. Stödet från skolledningen för den fortsatta utvecklingen för läs, skriv- och språkutveckling är relativt begränsat och det är endast på ett fåtal skolor som det finns en tydlig plan för hur man ska arbeta tillsammans med läs-, skriv- och språkutveckling.

Eleverna

Vid det andra skolbesöket, i februari 2018, intervjuades elever i högstadiet och i gymnasieskolan.

På några skolor uttryckte eleverna i intervjuerna på olika sätt att lärarna i sin undervisning i stor utsträckning använder sig av ett ämnesspecifikt språk och att språket inte förenklas, utan att lärarna är noga med att förklara ämnesspecifika begrepp.

På en skola sa eleverna också att de efter Läsllyftet själva använder sig av ämnesbegrepp i större utsträckning när de samtalar med varandra under lektionerna, men också utanför lektionstid.

På en skola beskrev eleverna att de börjat ha prov i syslöjd och förklarade att de har det för att de ska lära sig begreppen på ett bättre sätt för att förstå vad syslöjdläraren försöker förklara.

Eleverna på en skola berättade att de arbetar med kamratbedömning och att de har fått lära sig på ett tydligt sätt vad som ska bedömas när de gör detta samt hur en sådan bedömning ges till en kamrat.

På en skola beskrev eleverna att när ett nytt tema påbörjas i till exempel SO inleder de med att diskutera nya begrepp, skriver dem på tavlan, och pratar om deras betydelse. Nya begrepp diskuteras oftast först i en mindre grupp och sedan i storgrupp.

På en skola sa eleverna att ämnesordlistor används i flera ämnen; exempelvis finns från 7:an och uppåt begreppslistor skapade för matematikens diagnostiska prov. Ämnesspecifika begrepp ska användas på prov och i texter eleverna producerar; inga förenklingar.

På några skolor beskrev eleverna på olika sätt att lärarna ofta talar om ”sambandsord” som stöd för att förstå och själva kunna konstruera resonemang/argument. Inför uppgifter får eleverna instruktioner om vilka som är de centrala ämnesbegrepp som behöver användas för att lösa uppgiften.

Rektorerna och andra chefer

Rektorerna

Rektorerna för de elva skolor som valdes ut för utvärdering genom skolbesök intervjuades två gånger, på våren 2017 och på våren 2018.

Rektorsintervjuerna användes också som grundval för en masterstudie i pedagogik av rektorers ledarskap.

Vid den första intervjun av rektorerna var frågorna anpassade såväl till utvärderingen som till masteruppsatsen. Vid tillfälle två användes effektmål B med delmål som underlag för intervjun. I intervjuerna med chefer på central förvaltning användes tre öppna frågor om Läslyftet Stockholm: insatsens hållbarhet, tankar kring hur man skulle vilja använda resultatet från forskningen och utvärderingen i sin verksamhet.

Läslyftet Stockholm beskrevs i positiva ordalag av samtliga tillfrågade rektorer. Tidigare framgångar med Matematiklyftet beskrevs som ett skäl till höga förväntningar på Läslyftet liksom ett tydligt intresse för att delta. Den höga studietakten som innebar att nästan all konferenstid användes till Läslyftet sågs dock som ett problem på flera skolor. På olika sätt uttrycktes också en oro för den målträngsel som uppfattades och behovet att fungera som grindvakt för att freda lärarnas tid till Läslyftet.

Rektorernas egna kunskaper och erfarenheter i relation till språkläs- och skrivundervisning varierade mycket. Vissa rektorer hade själva en bakgrund som lärare i svenska eller svenska som andraspråk medan andra ursprungligen var lärare i andra ämnen. Oavsett detta hade dock samtliga rektorer kunskaper om vikten av Läslyftet och annan typ av kompetensutveckling gällande förbättring av undervisningen. Några uttryckte ett specifikt intresse för t.ex. läs- och skrivinlärningen i de tidiga åldrarna samt språkutvecklande undervisning och svenska som andraspråk.

Förtroendet för lärarprofessionen och andra kollegor i ledningsgruppen framhölls av rektorerna som en viktig aspekt då flera av dem ansåg att de omöjligt kunde ha fördjupade kunskaper inom samtliga ämneskategorier. Förstelärare och specialpedagoger beskrevs både som sakkunniga, initiativtagare och ledare på skolorna.

Behovet av utveckling av undervisningen i relation till språk-, läs- och skrivundervisning utgjorde i olika grad skäl till att man valt att delta i Läslyftet. På vissa skolor pågick redan en satsning inom läs- och skrivområdet vilket gjorde att Läslyftet utgjorde en naturlig del.

Andra rektorer hade lagt upp en plan där Läslyftet ingick som ett utvecklingsområde som man hade för avsikt att prioritera. Några uppfattade att det var något man skulle göra antingen för att Skolverket gav ekonomiskt stöd genom statsbidrag eller för att man uppfattat att grundskolechefen förväntade sig att man skulle delta i Läslyftet.

Rektorns roll i Läslyftet varierade en del. Vissa rektorer beskrev ett direkt ledarskap med lärarsamtal och deltagande i Läslyftsgrupper. Andra beskrev sin roll som mer indirekt där ledarskapet av Läslyftet genomfördes genom andra som fått rektorns mandat att leda. Förtroendet för handledarnas kompetens i handledningen av grupperna var stort och flera rektorer uttryckte också att deltagande lärare var mycket nöjda med sina handledare. I olika grad har rektorerna delegerat ledarskapet till handledarna och man har sett olika möjligheter för ett distribuerat ledarskap.

Förstelärarnas roll varierade och hade olika syften. På en skola valde man medvetet att inte välja förstelärarna som handledare i Läslyftet. Istället lyste man ut uppdraget och lärare på skolan kunde söka det. Förstelärarna hade i det fallet andra uppdrag i relation till sin kompetens, vilket resulterade i ett ökat antal lärare med handledarkunskap och erfarenhet av att leda kollegialt lärande på skolan.

En annan skola valde att använda möjligheten att ge ett antal lärare titeln utvecklingslärare och tillsammans med förstelärarna med språkinriktning ledde de sedan Läslyftet. Lösningen att enbart låta förstelärare leda Läslyftsgrupperna fanns också och på flera skolor fick även speciallärare/specialpedagoger fungera som handledare.

Även frågan om vilka som skulle delta i Läslyftet hanterades olika. En del rektorer beslutade att samtliga lärare på skolan skulle delta

medan andra valde ut vissa lärargrupper eller erbjöd deltagandet som en frivillig kompetensutvecklingsinsats.

Målsättningen med Läslyftet uttrycktes i generella ordalag. På bred front eller i en grupp ville man förbättra undervisningen och därmed elevernas resultat men målbilden var mycket generell eller uttrycktes mer indirekt i valet av Läslyftsmodul.

Rektorernas erfarenheter och kunskaper i att leda statligt initierade utvecklingsåtgärder varierade en hel del även om erfarenheten från Matematiklyftet var färsk för många. I övrigt fanns det ett antal olika beskrivningar av vägen till att erhålla kunskap för att kunna leda utvecklingsåtgärder såsom Läslyftet.

I de flesta fallen var kunskapen erfarenhetsbaserad efter många års erfarenhet som rektor. Någon hade erhållit kunskapen i andra sammanhang och några beskrev också teoretiska studier. Möjligheten att få ta del av information om Läslyftet på Skolverkets konferenser eller vid skolläsningsmöten som organiserades av projektledaren hade utnyttjats fullt ut av ett fåtal. Genom att Matematiklyftet hade varit obligatoriskt hade majoriteten av rektorerna erfarenhet av att skapa förutsättningar för genomförandet av Läslyftet.

Förutsättningarna som skapades vid genomförandet av Läslyftet hade vissa gemensamma drag men det fanns också stora skillnader. En grundläggande tanke som alla delade var att skapa tid i kalendarier för att möjliggöra de fysiska träffarna i Läslyftet. Flera rektorer talade också om vikten av att röja undan andra utvecklingsområden för att fokusera på Läslyftet. Tidsåtgången accepterades men uppfattades av några rektorer som ett hinder eftersom Läslyftet upptog i princip all konferenstid. I övrigt skulle handledarnas tid, som finansierades av statsbidraget, läggas in i tjänstefördelningen för att ge tid för handledargruppens arbete. Fysiska platser för träffarna skulle bokas och många skolor erbjöd också deltagarna någon typ av förtäring under Läslyftsträffarna.

Initialt introducerade rektorerna i olika omfattning arbetet med Läslyftet. En del rektorer var mycket närvarande i det sammanhanget medan andra menade att de gett handledarna mandat att leda kompetensutvecklingen och därmed behövde de bara närvara mer symboliskt. Någon rektor beskrev sin närvaro initialt som stor och att ett stort engagemang lagts ner på Läslyftet, men att handledarna mer och mer tagit över ansvaret under arbetets gång. Läslyftet ur rektorns perspektiv hade blivit mer eller mindre

självgående och steget därifrån till att inleda andra kompetensutvecklingssatsningar med samma modell låg nära till hands. Ett annat sätt att förhålla sig till grupperna var att rektorn fysiskt närvarade vid utvalda träffar. Några handledare lämnade utförliga skriftliga rapporter till rektorn från varje Läslyftstillfälle. På olika sätt informerade sig alla rektorerna om Läslyftet på skolan.

Flera rektorer beskrev i det här sammanhanget att lärarnas sätt att tala om undervisningen hade förändrats. Fokus var på undervisningen och olika möjliga undervisningsaktiviteter diskuterades i Läslyftsgrupperna istället för att samtalen handlade om olika klasser eller enskilda elever. Lärare som inte undervisade i samma ämne eller i samma årskurs samarbetade och diskuterade utformningen av olika undervisningsaktiviteter, vilket var något nytt på flera skolor.

I allmänhet uppfattade rektorerna att lärarnas sätt att tala om sitt arbete hade förändrats under tiden som Läslyftet pågick. Vissa skillnader beskrevs i relation till olika ämneslärargrupper. Praktiskt estetiska lärare var en sådan grupp där åsikterna gick isär. På några skolor hade den gruppen inte uppfattat att Läslyftet berörde dem, medan man på en annan skola menade att just den gruppen varit tongivande och bidragit med kunskap och erfarenheter i gruppen.

Chefer på central förvaltning

Under våren 2018 intervjuades dessutom tre grundskolechefer, som alla var chefer till intervjuade rektorer, samt grundskoledirektören och den tillträdande gymnasiedirektören.

Läslyftet, precis som Matematiklyftet, ansågs av dem alla vara en positiv insats, även om de framförde att en del rektorer hade uppfattat organisatoriska svårigheter i samband med genomförandet.

Resultatet från Läslyftet hade diskuterats i resultatdialogerna med rektorerna men en viss oenighet rådde angående detta. En del menade att effekterna på elevernas lärande borde betraktas som en långsiktig effekt medan andra ansåg att resultaten från den typen av kompetensutveckling som Läslyftet utgör bör synas direkt, eftersom lärarna genast prövar nya undervisningsaktiviteter. Oavsett uppfattning ansåg alla att det verkade finnas tecken på förändring av lärares sätt att tala om undervisning och någon talade till och med om en kulturförändring. Ökad fokus på undervisningen och hur den

kan förbättras utifrån nya kunskaper erhållna i Läslyftet beskrevs som något man uppmärksammat över lag.

Skolverkets fortbildningsmodell i Matematiklyftet och Läslyftet uppfattades som ett bra arbetssätt för att möjliggöra det kollegiala lärandet. Möjligheten att fortsätta arbeta med modellen i relation till kompetensutvecklingsbehov inom t.ex. digitalisering var något som framkom som en möjlighet. En utmaning såg man i överföringen av modellen i ett lärande om digitalisering, där digitaliseringen utgör både ett mål och ett medel. Förstelärarna och lektorerna spelar enligt de intervjuade en viktig roll precis som andra lärare med handledarutbildning eller annan specialkompetens i relation till skolutveckling.

Tankarna kring Läslyftets långsiktiga avtryck på skolorna var inte entydiga. Vikten av det systematiska kvalitetsarbetet var något alla tog upp som ett sätt att skapa en hållbar utveckling även efter avslutade insatser i stil med Läslyftet. Ett visst förgivettagande i relation till utvecklingsinsatser som något positivt framhölls, men det fanns också tankar om att det är en svår utmaning att se till att utvecklingsinsatser blir hållbara. Den målträngsel som rektorerna uttryckte i intervjuerna med dem betonades också av dessa chefer. En del av dem menade att det främst rör sig om mängden utvecklingsbehov medan det också fanns de som menade att det handlar mer om utbildningsnämndens och kommunfullmäktiges sätt att utvärdera resultaten med alltför många indikatorer.

Utvecklingsstrukturerna som krävs för skolutveckling innefattar enligt de intervjuade också behovet av att kunna organisera, prioritera och förvalta kunskap på skolan. De menade att förmågan att avgöra vilken kunskap som behövs mest och på vilket sätt lärandet ska organiseras är en kompetens som rektorer behöver ha.